

САВРЕМЕНА ПРОУЧАВАЊА ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу
САВРЕМЕНА ПРОУЧАВАЊА ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ
Зборник радова са XII научног скупа младих филолога Србије, одржаног
26. септембра 2020. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу
Година XII / Књ. 1

Издавач

Филолошко-уметнички факултет Универзитета у Крагујевцу

Уређивачки одбор

Проф. др Милош Ковачевић, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Проф. др Драган Бошковић, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Проф. др Владимир Поломац, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Проф. др Никола Бубања, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Проф. др Биљана Влашковић Илић, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Проф. др Јелена Петковић, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац
Проф. др Анђелка Пејовић, Филолошки факултет, Београд
Проф. др Ала Татаренко, Филолошки факултет, Универзитет „Иван Франко“, Лавов, Украјина
Проф. др Миланка Бабић, Филозофски факултет, Универзитет у Источном Сарајеву, Босна и Херцеговина
Проф. др Михај Радан, Факултет за историју, филологију и теологију, Темишвар, Румунија
Проф. др Димка Савова, Факултет за словенску филологију, Софија, Бугарска
Проф. др Душан Маринковић, Филозофски факултет, Свеучилиште у Загребу, Хрватска
Проф. др Персида Лазаревић Ди Ђакомо, Универзитет „Г. д Анунцио“, Пескара, Италија

Одговорни уредник

Проф. др Милош Ковачевић
Проф. др Јелена Петковић

Рецензенти

Проф. др Данијела Ђоровић, Филозофски факултет, Универзитет у Београду
Проф. др Јелена Ајдановић, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду
Проф. др Милка Николић, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Проф. др Славко Станојчић, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Доц. др Бојана Вељовић, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Доц. др Вера Јовановић, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Доц. др Војкан Стојичић, Филолошки факултет, Универзитет у Београду
Доц. др Горана Зечевић Крнета, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Доц. др Даница Јеротијевић Тишма, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Доц. др Дејан Каравесовић, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Доц. др Ивана Митић, Филозофски факултет, Универзитет у Нишу
Доц. др Ивана Палибрк, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Доц. др Јелена Даниловић Јеремић, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Доц. др Милица Динић Маринковић, Филолошки факултет, Универзитет у Београду
Доц. др Мирјана Ђорковић, Филолошки факултет, Универзитет у Београду
Доц. др Тамара Лутовац Казновац, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу
Доц. др Тања Танасковић, Филолошко-уметнички факултет, Универзитет у Крагујевцу

Секретар уредништва

Слађана Станојевић

Зборник радова са XII научног скупа младих филолога Србије,
одржаног 26. септембра 2020. године
на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу

САВРЕМЕНА ПРОУЧАВАЊА ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

Година XII / Књ. 1

Крагујевац, 2021.

САДРЖАЈ

О ДВОКЊИЖЈУ ЗБОРНИКА СА XII НАУЧНОГ СКУПА МЛАДИХ
ФИЛОЛОГА СРБИЈЕ / 7

О ЛИНГВИСТИЧКОЈ КЊИЗИ ЗБОРНИКА СА XII НАУЧНОГ СКУПА
МЛАДИХ ФИЛОЛОГА СРБИЈЕ / 9

АУТОРИ / 15

І ТВОРБЕНА И ЛЕКСИЧКОСЕМАНТИЧКА ПРОУЧАВАЊА

Александра Савић

ПРЕФИКСАЛНА ТВОРБА ПРИДЈЕВА У РОМАНИМА *ЛЕЛЕЈСКА ГОРА*
МИХАЈЛА ЛАЛИЋА, ПРОЛОМ БРАНКА ЂОПИЋА И ПЕСМА ОСКАРА
ДАВИЧА / 25

Ђорђе Шуњеварић

АПСТРАКТНЕ ИМЕНИЦЕ НА -ОСТ (НОМИНАЛИЗАЦИЈА ОСОБИНЕ И
ЛЕКСИКАЛИЗАЦИЈА) / 35

Катјарина Миленковић

КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЈА СОМАТИЗАМА *СРЦЕ* И *ГЛАВА* У СРПСКОМ
ЈЕЗИКУ / 49

Снежана Кљакић

ТИП ГЛАГОЛСКЕ СИТУАЦИЈЕ УНУТАР КОМПЛЕМЕНТА ИНГРЕСИВНИХ
АСПЕКТУАЛИЗАТОРА *BEGIN* И *START* / 63

Горица Томић

ТУМАЧЕЊЕ СЛИВЕНИЦА У НАЗИВИМА БРЕНДИРАНИХ ПРОИЗВОДА
ЈЕЛА И ПИЋА НА ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ / 79

Јована Димитријевић

Анђела Васиљевић

О КОНЦЕПТУ *ГОСТОПРИМСТВО* У СРПСКОМ И ФРАНЦУСКОМ
ЈЕЗИКУ / 99

Јована Базић

ФРАЗЕОЛОГИЗМИ У ДЕЛИМА УМБЕРТА ЕКА / 115

Михајло Шаменковић

САВРЕМЕНИ ПРОБЛЕМИ И ПРИСТУПИ ИЗРАЧУНАВАЊА /
СЕМАНТИЧКИХ ФЕНОМЕНА / 125

ІІ СИНТАКСИЧКА И СТИЛИСТИЧКА ПРОУЧАВАЊА

Исидора Јакишић Перовић

ГЛАГОЛСКЕ ИМЕНИЦЕ У ДОСАДАШЊИМ ТЕОРИЈАМА / 143

Катјарина Полић

О СИНТАКСИЧКО-СЕМАНТИЧКОЈ ВАЛЕНТНОСТИ ГЛАГОЛА
МИШЉЕЊА / 161

Јелена Средић

СТРУКТУРА И ЛЕКСИКОГРАФСКА ОБРАДА АНАЛИТИЧКИХ ПРЕДИКАТА
СА СЕМИКОПУЛАТИВНИМ ГЛАГОЛИМА / 177

Неда Стефановић

ЕЛИДИРАНА ГЛАГОЛСКА ФРАЗА СА „НЕИСПРАВНИМ” АНТЕЦЕДЕНТОМ
У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ / 193

Јелена Лукић

СТИЛИСТИКА ПРЕТЕРИТАЛНИХ ОБЛИКА У РОДОЉУБИВОЈ ПОЕЗИЈИ
МИЛАНА РАКИЋА / 207

Катјарина Субановић

ЕНГЛЕСКИ ФРАЗНИ ГЛАГОЛИ СА ПАРТИКУЛОМ *OFF* И ЊИХОВИ
СРПСКИ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ: АСПЕКТ И АКЦИОНСАРТ / 217

III ПРИМЕЊЕНОЛИНГВИСТИЧКА ПРОУЧАВАЊА

Марија Раковић

О СТИЛИСТИЧКИМ И СИНТАКСИЧКИМ КАРАКТЕРИСТИКАМА
ТЕКСТОВА У УЏБЕНИЦИМА СРПСКОГ КАО СТРАНОГ ЈЕЗИКА ЗА
Б НИВО / 233

Нађаша Сјасић

УНАПРЕЂИВАЊЕ ПИСАНЕ КОМУНИКАЦИЈЕ СТУДЕНАТА СРПСКОГ
КАО СТРАНОГ ЈЕЗИКА У АДМИНИСТРАТИВНОМ ФУНКЦИОНАЛНОМ
СТИЛУ / 243

Марија Јаневска

ПРОБЛЕМИ УСВАЈАЊА ВОКАЛСКОГ СИСТЕМА ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА:
РЕЗУЛТАТИ ДОСАДАШЊИХ ИСТРАЖИВАЊА И ЊИХОВА ПРИМЕНА У
НАСТАВИ / 261

Бојана Црногорац Стјанишевић

ВЕШТИНА СЛУШАЊА И РАЗУМЕВАЊА ГОВОРА НА ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ
КАО СТРАНОМ – ПРОБЛЕМИ И ПРЕДЛОГ РЕШЕЊА / 277

Тамара Јаневска

ПОЈМОВНА МЕТАФОРА И НАСТАВА ВОКАБУЛАРА СТРАНОГ ЈЕЗИКА:
ПРЕГЛЕД ДОСАДАШЊИХ ИСТРАЖИВАЊА / 293

Јана Живановић

ОГРАДЕ У ЛИНГВИСТИЦИ – ТЕОРИЈСКО-МЕТОДОЛОШКИ ПРЕГЛЕД И
ЊИХОВ ЗНАЧАЈ У НАСТАВИ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА / 301

Мина Сукновић

ИНТЕРКУЛТУРНА МЕДИЈАЦИЈА У ШКОЛАМА У СРБИЈИ КАО ДЕО
ОДГОВОРА НА МИГРАНТСКУ КРИЗУ / 315

Антјонина Костић

ИНТЕРФЕРЕНЦИЈА СРПСКОГ У ПИСАНОЈ ПРОДУКЦИЈИ МОДЕРНОГ
ГРЧКОГ ЈЕЗИКА КАО СТРАНОГ / 333

Никола Јанковић

ОСНОВНИ АСПЕКТИ ИЗРАДЕ ЕЛЕКТРОНСКИХ ЈЕЗИЧКИХ КОРПУСА / 349

IV АНАЛИЗА ДИСКУРСА И ТРАНСЛАТОЛОГИЈА

Софија Стефановић

TYPES OF MODALITY IN ENGLISH FOOD COMMERCIALS: AN ANALYSIS
ACROSS MEDIA / 365

Маријана Димовић

РОДНО НЕУТРАЛНЕ ЗАМЕНИЦЕ У ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ И ЊИХОВИ
ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ У СРПСКОМ / 385

Ана Петровић

ПЛУСКВАМПЕРФЕКАТ У РОМАНУ *ИМЕ РУЖЕ* УМБЕРТА ЕКА И ЊЕГОВИ
ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ / 395

Ташијана Пеширика

ТЕМПОРАЛНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА ОРИЈЕНТАЦИОНОГ ТИПА / 407

V ДИЈАЛЕКТОЛОШКА ПРОУЧАВАЊА

Мирјана Обрадовић

ИЗ ХИДРОНИМИЈЕ ЛЕВЧА / 417

Јована В. Иваниш

ОСНОВНЕ ОСОБИНЕ ГОВОРА СРБА У БУКОВИЦИ (СЕВЕРНА
ДАЛМАЦИЈА): НА ПРИМЕРУ ГОВОРА СЕЛА ЖЕГАРА / 431

Катарина Б. Субановић¹
 Крађујевац

ЕНГЛЕСКИ ФРАЗНИ ГЛАГОЛИ СА ПАРТИКУЛОМ *OFF* И ЊИХОВИ СРПСКИ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ: АСПЕКТ И АКЦИОНСАРТ²

Предмет овог рада јесу фразни глаголи са партикулом *off* (off-Ф. Г.) и њихови српски еквиваленти који су се изучавали са становишта глаголског аспекта и акционсарта. Језичку грађу на којој је спроведена контрастивна анализа сачињавали су фразни глаголи преузети из *Њујоршке трилоџије* Пола Остера. Испрва су екстраховане 73 комбинације глагола и партикуле, а потом је тај број смањен на 58 у складу са класификацијом фразних глагола аутора Клејтона Дарвина и Лорете Греј (1999). Анализом језичке грађе дошли смо до неколико закључака. Прво, off-Ф. Г. најчешће се преводје српским перфективним глаголима. Затим, енглеска партикула *off* и њени потенцијални парњаци у српском језику – перфективни префикси – најчешће су телични, а теличност маркирају на исти начин, мењањем обележја '-циљ' основног глагола у '+циљ'. Међутим, примери у којима је (off-Ф. Г.) са значењем 'сепарације' комбинован са неаниматним субјектом илустровали су стања – ателичне глаголске ситуације. На крају, у српском језику теличност се исказује већ на лексичком нивоу, док се у енглеском језику може исказати на плану синтаксе, најчешће увођењем спецификованог директног објекта у јединици. Добијени резултати односе се на испитани корпус, те су неопходна даља истраживања како би се уочене тенденције могле сматрати правилом.

Кључне речи: фразни глаголи, *off*, аспект, акционсарт, теличност

1. Увод

Фразни глаголи традиционално се дефинишу као комбинација глагола и партикуле која функционише као један глагол, а њени саставни делови губе своја иницијална значења како би оформили нову лексичку јединицу (Дарвин, Греј 1999: 65). Мада се дефиниција чини прилично јасном и прецизном, суштински је проблематична, јер из ње произилазе недоследни резултати. Конкретно, Лорел Бринтон (1988) комбинацију *drink up* сматра фразним глаголом, док се код Кверка и Гринбаума (1990) ова комбинација двојако интерпретира – као фразни глагол, али и тзв. слободна комбинација (енг. *free combination*).

Кверк и др. (1985: 1150–1152) сматрају да је неопходно фразне глаголе дефинисати са двају аспекта: синтаксичког и лексичког. Синтаксички посматрано, фразни глагол јесте глагол коме следи морфолошки непроменљива партикула и са којом чини једну глаголску целину. Са лексичког становишта, значење ове комбинације не може се закључити на основу значења њених саставних делова, те стога они чине и једну лексичку јединицу.

Са циљем разрешавања ове дилеме аутори Болингер (1971) и Палмер (1988) покушавају да осмисле тестове који би допринели правилнијој и прецизнијој

1 katarina.subanovic@filum.kg.ac.rs

2 Рад је настао у оквиру пројекта 178014 „Динамика структура савременог српског језика”, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

идентификацији фразних глагола. На пример, Болингер (1971) предлаже девет тестова: *шест* замене (фразни глагол допушта замену комбинације глагола и партикуле еквивалентом који се састоји од једне речи); *формирање пасива* и *формирање номинала радње* (прелазни фразни глаголи имају облик пасива и могу формирати номинале радње); тест *померања објекта* (партикула може претходити или следити објекту прелазног фразног глагола); *позиционирање заменице* (објекатске заменице могу претходити партикули прелазног фразног глагола); *уметање адвербијала* (фразни глаголи не дозвољавају уметање адвербијала између глагола и партикуле); *акцентовање* (код фразних глагола, партикула је наглашена, чак и онда када је одвојена од глагола); *одређена именичка фраза* (односи се на могућност да се партикула нађе испред одређене именичке фразе, односно властите или именице којој претходи одређени члан *the*); *набрајање* (предлаже се дефинисање фразних глагола њиховим набрајањем, тј. сачињавањем листе фразних глагола³). Међутим, ниједан од предложених тестова није апсолутан, па дилема остаје неразрешена.

За потребе овог рада релевантан је алтернативни приступ фразним глаголима који су осмислили Клејтон Дарвин и Лорета Греј (1999). Они истичу да је, приликом анализе, неопходно да лингвисти у обзир узимају све комбинације глагола и партикуле и посматрају их као потенцијалне фразне глаголе док анализа на покаже супротно. Другачије речено, основна разлика између пређашњих приступа класификацији фразних глагола и овог алтернативног приступа (који они називају *throw-it-out*) заснива се на дистинкцији особина наспрам понашања (енг. *qualifications versus performance*). Дакле, овај приступ налаже укључивање свих могућих фразних глагола и анализирање њиховог понашања у реченици (Дарвин, Греј 1999: 76).

Такође, неопходно је утврдити и скуп критеријума на основу којих ће се анализирати понашање потенцијалих фразних глагола. Дарвин и Греј (1999) су осмислили тестове ослањајући се на основну идеју представљену у дефиницији – да фразни глагол функционише као једна лексичка и синтаксичка јединица.

Овај приступ сачињава седам тестова: *понављање партикуле* (фразни глаголи не дозвољавају понављање партикуле без понављања глагола, нпр. **Bring on the music, on the wine, and on the merriment.*); *where* *питања* (уколико се партикулом може успешно одговорити на питање *where*, комбинација глагола и партикуле није фразни глагол, нпр. *I looked up the address. Where did you look? *Up the address*); *измештање партикуле на почетак реченице* (фразни глаголи не дозвољавају измештање партикуле на почетак реченице, нпр. *He made up a story. *Up he made a story.*); *уметање глагола* (фразни глаголи не допуштају уметање додатног глагола у већ постојећој комбинацији глагола и партикуле, тј. два лексичка глагола не могу се комбиновати са истом партикулом, нпр. **I really messed and fouled up on my test*); *уметање прилога* (прилози који се завршавају на *-ly* не могу се наћи између глагола и партикуле уколико је таква комбинација фразни глагол, нпр. **I came suddenly and unexpectedly across an interesting article*); *акцентовање* (код фразних глагола, партикула је наглашена, нпр. *She RAN UP a huge bill.*); *интонација* (код фразних глагола, не уочава се пауза у говору између

3 Последњи предлог није тест у правом смислу те речи и има два недостатка. Наиме, фразни глаголи представљају један од најпродуктивнијих начина стварања нових лексичких јединица, те би таква листа застарела и пре него што би била завршена. Други недостатак тиче се разлика у британском и америчком стандарду, тј. чињенице да одређени фразни глаголи постоје у једном стандарду, док се у другом не прихватају и обрнуто.

глагола и партикуле, нпр. **I passed // out in the doctor's office*). Аутори истичу да није могуће све тестове применити на све комбинације глагола и партикуле, нити је то неопходно. Уколико неки од тестова не пружа јасне резултате, потребно је заменити га другим тестом који даје боље резултате (Дарвин, Греј 1999: 77–81). Наведени тестови послужили су као средство правилне идентификације фразних глагола у овом раду.

Рад има три основна задатка. Прво ћемо проверити како се фразни глаголи са партикулом *off* преводе на српски језик у погледу глаголског вида. Потом ћемо проверити да ли се ови фразни глаголи и њихови преводни еквиваленти односе на теличне глаголске ситуације. На крају, покушаћемо да увидимо да ли партикула *off* маркира телични акционсарт без обзира на своја различита значења.

Полазимо од претпоставке да партикула *off* може бити носилац теличности мењањем обележја 'циљ' основног глагола у 'циљ', као и да у енглеском језику обележје 'циљ' не блокира употребу глаголске ситуације у прогресивном виду (Бринтон 1985; Новаков 2005; Миливојевић 2007; Глођовић 2013).

2. Теоријски оквир рада

2.1. Аспект и акционсарт

У складу са задацима које наводимо у раду, неопходно је размотрити појмове кључне за анализу.

Аспект се као граматичка категорија превасходно налази у сфери интересовања граматичара и најчешће се дефинише као начин посматрања унутрашње временске структуре неке ситуације (Комри 1976: 3). Треба се схватити као могућност да се једна иста ситуација представи на различите начине – као целина (перфективност) или као структура (имперфективност), што је најчешћа видска опозиција. Комри (1976: 4) перфективност дефинише као аспектску категорију која посматра ситуацију као целину, без дистинкција засебних фаза те ситуације (посматрање са спољашње стране), док имперфективност посматра као структуру, уз наглашавање сегмената ситуације (посматрање изнутра).

Што се српског језика тиче, главна карактеристика на основу које се могу разграничити видске опозиције су недељивост/дељивост глаголске ситуације (Риђановић 1976: 83). Глођовић (2013: 182) изводи закључак да се ситуација у српском језику може повезати са резултатима истраживања у обимнијим типолошким студијама, па се и за српски и за енглески језик може претпоставити да перфективни вид подразумева целину, а имперфективни вид структуру глаголске ситуације.

Поред појма глаголски аспект, којим се означава граматикализација релевантних семантичких дистинкција, у литератури се среће и појам акционсарт, тј. тип глаголске ситуације, којим се означава лексикализација тих дистинкција. Тип глаголске ситуације (акционсарт) се односи на начин реализације глаголске ситуације, на природу те ситуације и представља њене објективне карактеристике (Новаков 2005: 26).

Вендлерова класификација глаголских ситуација на активности, стања, остварења и достигнућа (Вендлер 1967) пружа основу за повезивање глаголских система у српском и енглеском језику (Глођовић 2013: 183). Наведена класификација проширена је категоријом семелфактива која се односи на

ситуације које се догоде једном и само једном (Комри 1976: 42). Тип глаголске ситуације одређује се на основу присуства или одуства три дистинктивна обележја: 'стативност', 'трајање', 'циљ'. За последње дистинктивно обележје везује се појам *шеличносћ*, један од појмова релевантан за нашу анализу. Овај појам потиче од грчке речи *τέλος* која има значење 'циљ', 'сврха', 'завршетак'. Стога су теличне радње оне радње које садрже циљ, закључак, односно радње које садрже тачку у којој ситуација описана глаголом (или глаголском фразом) мора да се заврши. Супротне теличним јесу ателичне ситуације које не садрже циљ. Другим речима, теличне ситуације садрже тачку у којима се завршавају, док ателичне ситуације немају тачку завршетка и могу се продужити у бесконачност или се прекинути у било ком тренутку (Комри 1976: 44).

Будући да у раду анализирамо фразне глаголе, теличност ће бити разматрана у односу на њих. Традиционални лингвисти сматрали су партикуле означитељима перфективног глаголског вида услед извесних терминолошких нејасноћа. Међутим, Бринтон (1985: 158) истиче да партикуле у ствари означавају телични акционсарт, а не перфективни аспект.

Иако се неке партикуле (нпр. *up, down, out, off, through, away, over*) најчешће доводе у везу са перфективним глаголским аспектом, Бринтон (1985: 160) показује да то није правило и да се ове партикуле могу наћи у комбинацији са имперфективним глаголима. Она стога партикуле код фразних глагола повезује са теличношћу. Наиме, партикуле додају значење циља или завршетка дуративним радњама које, у супротном, не би имале тачку у којој се завршавају. Самим тим, партикуле ателичну радњу мењају у теличну (нпр. *The children are eating the candy.* и *The children are eating up the candy.*).

Штавише, Миливојевић (2007) закључује да теличне партикуле у енглеском језику и перфективни глаголски префикси у српском језику на лексичком нивоу маркирају акционсарт. Новаков (2005: 61–68) објашњава да глаголски префикси (као и суфикси и инфикси) мењају дистинктивна обележја повезана са типом глаголске ситуације и да се те промене најчешће односе на теличност (тј. дистинктивно обележје циља). Он такође показује да у српском језику радња може бити перфективна или имперфективна у зависности од типа ситуације која се том радњом изражава. Због тога можемо закључити да у српском језику префиксација има граматичку и лексичку функцију, тј. да утиче на значење глагола као и на глаголски аспект, а да се веза између лексичког значења и граматичког остварује преко дистинктивног обележја *циљ*.

2.2. Партикула *off* – значења

Будући да се фразни глаголи дефинишу као комбинација глагола и партикуле, неопходно је проучити и значај и значења партикула.

Захваљујући различитим изворима (нпр. *Cambridge Advanced Learner's Dictionary* (2008), *Longman Dictionary of Contemporary English* (2003), *Oxford Learner's Dictionaries* (an online edition), *Collins Online Dictionary*, *Dictionary by Merriam-Webster-America's most trusted online dictionary for English word definitions, meanings, and pronunciation*) значења партикуле *off* у комбинацији са глаголима могу да се групишу на следећи начин:

- 1) 'удаљити⁴ се од места' (нпр. He drove off at the most incredible speed);
- 2) 'свладити одећу' (е. g. Take your jacket off);
- 3) (типично за електричне уређаје, машине, светла, итд.) 'искључити' (нпр. Will someone switch the radio off?);
- 4) (типично за новац) 'одузети од првобитне цене' (нпр. You can get some money off if you pay cash);
- 5) 'бити на одмору' (нпр. How many days did you take off?);
- 6) 'одвојити, сепаратисати' (нпр. The police have shut off all streets leading to the city);
- 7) 'потрошити, искористити, појести' (нпр. Between us we managed to finish off eight bottles of wine);
- 8) 'решити се нечега' (нпр. He's gone to sleep off a headache after rather too much wine);
- 9) 'изаћи из превоза.' (нпр. I'll get off at the next stop);
- 10) 'отпочети трку' (нпр. They're off (= the race has begun));
- 11) 'одложити' (нпр. The wedding is off);
- 12) 'не допадати се' (нпр. I used to love wine, but I've gone off it (= stopped liking it) recently.);

Ова класификација значења је битна, јер, у складу са циљевима рада, настојаћемо да проверимо да ли је партикула телична, без обзира на своја различита значења.

3. Методологија

Студија се базира на контрастивној анализи фразних глагола са партикулом *off* у енглеском језику и њихових српских преводних еквивалената. Фразни глаголи екстраховани су из романа *The New York Trilogy* Пола Остера, а преводни еквиваленти преузети су из српске верзије – *Њујоршка трилогија* – коју су превели Ивана Ђурић Пауновић, Зоран Пауновић и Светлана Спаић. Више је разлога за одабир дате језичке грађе. Прво, трагали смо за примерима из савременог енглеског језика, а роман је објављен осамдесетих година прошлог века⁵. Затим, са стилистичког становишта, језик је колоквијалан и одражава разговорни стил што је био један од критеријума приликом одабира језичке грађе. На крају, будући да се у раду спроводи контрастивна анализа, потребне су две верзије романа – на изворном и на циљном језику.

У одабраној језичкој грађи иницијално су идентификоване 73 комбинације глагола и партикуле *off*. Узевши у обзир потешкоће приликом идентификације фразних глагола о којима је било речи у уводном делу рада, спроведена је прелиминарна анализа како бисмо одредили које комбинације се могу сврстати у групу фразних глагола и то ослањајући се на 7 тестова Клејтона Дарвина и Лорете Греј (1999). Прелиминарном анализом је добијено 58 фразних глагола. Потом смо њихова значења проверили у речницима (*Longman Phrasal Verbs Dictionary* (2000), *Oxford Phrasal Verbs Dictionary for learners of English* (2002) and

4 Будући да посматрамо комбинације глагола и партикуле, преводне еквиваленте наводимо у инфинитиву.

5 Први део *Град од стакла* објављен је 1985., а наредна два дела *Духови* и *Закључана соба* објављени су 1986. године.

McGraw-Hill's Dictionary of American Idioms and Phrasal Verbs (2005)) како бисмо потврдили њихова значења и статус фразних глагола.

Основна истраживачка питања односила су се на: 1) глаголски аспект фразних глагола и њихових преводних еквивалената; 2) теличност фразних глагола и њихових еквивалената; 3) односа различитих значења партикуле *off* и теличности. Одабрани примери су квалитативно описани, пратећи наведена истраживачка питања.

4. Резултати и дискусија

У овом делу рада, резултате ћемо представити и груписати у складу са различитим значењима партикуле *off*. Примери су одабрани тако да се избегну понављања истих језичких појава и објашњења

4.1. Глагол + OFF – 'удаљити се од места'

У примерима 1) и 2) увиђамо да се тзв. просто прошло време (енг. *Simple Past*) преводи српским аористом и перфектом, што је уобичајена пракса. Миливојевић (2007) истиче да је аорист у српском језику релативно архаично глаголско време које често бива замењено облицима перфекта. Ипак, аористом се означава глаголска радња која се догодила непосредно пре тренутка говорења, док се перфектом означава радња која се догодила у било ком тренутку у прошлости.

- 1) а. From there, his mind **drifted off** to the accounts he had read of Melville's last years - the taciturn old man working in the New York custom house, with no readers, forgotten by everyone. (PA, NYT, p. 51)
б. Одатле, мисли му **отпловише** према записима о последњим годинама Мелвиловог живота – мргудни старац који је радио за њујоршку царину, без читалаца, заборављен од свих. (ПО, ЊТ, стр. 50)
- 2) а. Quinn **backed off** several feet, positioning himself for a quick move to the left or right, depending on what happened. (PA, NYT, p. 55)
б. Квин **је кренуо** неколико корака **уназад** намештајући се тако да може брзо поћи и лево и десно, у зависности од тога шта ће се догодити. (ПО, ЊТ, стр. 54)

У трећем примеру *will* форма у енглеском језику преведена је футуром I у српском, док се у четвртном *would* форма, која се употребљава како би означила уобичајену активност која се догађала у прошлости, најчешће преводи српским глаголским начином – потенцијалом (као у примеру 4б).

- 3) а. "I'll call the police. They'**ll** chop down the door and **drag** you **off** to the hospital" (PA, NYT, 306).
б. „Зваћу полицију. Развалиће врата и **одвешће** те у болницу.” (ПО, ЊТ, стр. 302)
- 4) а. At three-thirty he **would go off** for his food, return by four o'clock, and then go to sleep again (PA, NYT, p. 113).
б. У три и тридесет **отишао би** по храну, вратио би се до четири, и онда поново заспао. (ПО, ЊТ, стр. 104)

На крају, у примеру 5) уочавамо да глаголу *желети* (енг. *want*) следи инфинитив, док у српском, датом глаголу може следити инфинитив, али и финитна клауза која се остварује путем *да+презент* конструкције (што је случај са примером 5б).

- 5) а. Quinn craved an amoeba's body, wanting to cut himself in half and **run off** in two directions at once (PA, NYT, p. 56).
 б. Квин је чезнуо да има тело амебе, желећи **да** се преполови и сместа **крене** за обојцом. (ПО, ЊТ, стр. 54)

Анализа је показала да су сви фразни глаголи са партикулом *off* у овој семантичкој групи употребљени у перфективном глаголском виду. Што се преводних еквивалената тиче, свршени глаголски вид може бити инкорпориран у семантички садржај глагола (као код глагола *крени*), или се може добити морфолошким процесом деривације (у нашем примеру, додавањем перфективног префикса имперфективном глаголу, пример 1б).

У погледу теличности, фразни глаголи са партикулом *off* са значењем 'удаљити се од места' су телични. Наиме, неки аутори, на пример Комри (1976), Бринтон (1985), Новаков (2005а), Миливојевић (2007), Глођовић (2013), глаголске партикуле у енглеском језику сматрају се носиоцима теличности, јер додају концепт циља или завршетка радњама које би у супротном биле ателичне (уп. активност – *It flies in so many little directions.* и остварење – *It flies off in so many little directions.*). Фразни глаголи са партикулом *off* најчешће су преведени перфективним глаголима које карактерише присуство перфективног префикса. У анализираним примерима уочена је извесна сличност између перфективних префикса у српском и глаголских партикула у енглеском језику, будући да ателичну глаголску ситуацију мењају у теличну додавањем концепта циља или завршетка несвршеним глаголима.

4.2. Глагол + OFF – 'свлачити одећу'

У примеру 6а) глаголу *stop* следи герунд. У српском, глаголу *престати* обично следи финитна клауза са *да+презент* конструкцијом (мада је могућ и инфинитив, нпр. *престати цепа*).

- 6) а. Later, I even stopped **tearing off** my clothes. (PA, NYT, p. 17)
 б. После сам чак престао **да цепам** одећу са себе (ПО, ЊТ, стр. 22).

У примерима 7) и 8) опет уочавамо да се просто прошло време преводи перфектом у 7б) и аористом у 8б). У примеру 9а) примећујемо *would* коме следи лексички глагол у инфинитиву. У енглеском језику, оваква конструкција означава будући догађај, али који се догодио у прошлости (тзв. *future in the past*) и резултат је слагања времена. У српском језику феномен слагања времена не постоји, те се употребљава уобичајени футур први коме може следити инфинитив (као у примеру 9б), затим још један глагол у футуру првом (нпр. Вратиће се у свој стан, *скинуће* одећу, итд.), али и *да+презент* конструкција. Треба напоменути, међутим, да се прве две опције разликују од последње наведене. Наиме, уколико употребимо инфинитив или још један глагол у футуру првом, овим хронолошки наводимо радње – описујемо шта ће субјекат све урадити. Уколико футуру

првом следи финитна *да+презент* конструкција увиђамо значајну разлику, јер таквом употребом истичемо намеру субјекта (нпр. Вратиће се *да скине* одећу, тј. вратиће се како би скинуо одећу).

- 7) а. Then he drew the shades in the room, **took off** all his clothes, and sat down at the desk. (PA, NYT, p. 39)
б. Потом је навукао завесе, **скинуо** сву одећу са себе, и сео за сто. (ПО, ЊТ, стр. 40)
- 8) а. After that he **took off** all his clothes, opened the window, and one by one dropped each thing down the airshaft [...]. (PA, NYT, p. 124)
б. После тога **скиде** са себе сву одећу, отвори прозор, и једну по једну, побаца све ствари у светларник [...]. (ПО, ЊТ, стр.114)
- 9) а. He would return to his apartment, **take off** his clothes, and sit in a hot bath. (PA, NYT, p. 121) б. Вратиће се у свој стан, **скинути** одећу, и сести у каду с топлем водом. (ПО, ЊТ, стр. 111)

У примеру 6б) увиђамо да глаголу *престати* следи глагол несвршеног вида. У енглеском језику, глаголу *stop* поред герунда, може следити и глагол у инфинитиву, али са другачијим значењем – када субјекат престане да ради оно што је радио како би урадио нешто друго. На пример, реченицу *Later, I even stopped to tear off my clothes.* превели бисмо на следећи начин: Касније сам чак застао *да поцејам* одећу са себе. У овом случају, еквивалент на српском била би *да+презент* конструкција.

У анализиралим примерима уочавамо подударане када је глаголски аспект у питању у српском и енглеском. Префикси у српском језику имају двојаку функцију: да означе свршени глаголски вид, али и да деривирају нови глагол са новим значењем (нпр. *цејати* – *поцејати*). Будући да префикси могу да промене имперфективни глагол у перфективни, они се још називају и перфективним префиксима. Најфреквентнији преводни еквивалент у овој семантичкој групи био је глагол *скинути*, код којег уочавамо префикс *с-*. Код овог глагола, префикс *с-* није знак перфективизације (као код глагола *саслушати*, *сијазити*, *сачувати*, *сачекати*, итд.), већ глаголи попут *скинути*, *свући*, *смакнути*, итд. имају аблативно значење *с(а) + генитив* (Клајн 2002: 281).

Показано је да се у реченичним структурама теличност може исказати на лексичком плану и то глаголском префиксацијом или додавањем партикула када су фразни глаголи у питању. Међутим, увођењем директног објекта одговарајуће структуре теличност се може исказати и на синтаксичком плану. Фразни глаголи у овој семантичкој групи су двовалентни, а то је релевантно због чињенице да имају допуну у виду директног објекта. Међутим, на тип ситуације утиче структура именичке фразе у објекту. Конкретно, уколико објекат није спецификован, тј. уколико нема модификаторе и схвата се уопштено, он најчешће не утиче на тип глаголске ситуације.

За разлику од енглеског, у српском не постоји утицај објекта на тип глаголске ситуације, будући да је тип ситуације већ одређен на лексичком плану. Допуна у виду директног објекта у српском може утицати на секундарна обележја у оквиру датог типа ситуације, на пример на итеративност (Новаков 2005: 103–106).

Применом синтаксичких тестова (*How long did it take to V? За колико дуго/ За колико времена је неко V?*) и модификацијом реченица прилошким изразом

in X time тј. за X времена) долазимо до закључка да примери 7)–9) илуструју остварења (енг. *accomplishments*), теличне глаголске ситуације.

4.3. Глагол + OFF – 'искључити'

Занимљиво је приметити да се у овој семантичкој групи из анализираних језичке грађе нашао само глагол *turn off*.

- 10)а. A beer commercial came on, and he **turned off** the sound. (PA, NYT, p. 103)
 б. Појавила се реклама за пиво, па **је искључио** тон. (ПО, ЊТ, стр. 95)
- 11)а. In the top of the fourth St. Louis scored five runs, and Quinn **turned off** the picture as well. (PA, NYT, p. 104)
 б. Покрај четвртог дела Сент Луис је имао пет истрчавања, па Квин **искључи** и слику. (ПО, ЊТ, стр. 95)

У примеру 12а), енглески фразни глагол је у форми крњег инфинитива, док је српски преводни еквивалент у 12б) у садашњем времену. Наиме, глаголи попут *feel*, *hear*, *see* (приватни глаголи) могу имати допуну у виду објекта коме може следити крњи инфинитив (као у примеру 12а) или садашњи партицип⁶. Ова конструкција на српски језик најчешће се преводи фиитном *како+презент* клаузом.

- 12)а. Those were the good old days, Blue says to himself now, as he watches Black **turn off** the light in his room across the street. (PA, NYT, p. 138)
 б. Било је то у добро старо време, каже сада Блу себи, док гледа како Браун **гаси** светло у својој соби преко пута. (ПО, ЊТ, стр. 127)

У примеру 13а) уочавамо садашњи партицип⁷ преведен српским перфектом (13б). То није неуобичајена пракса будући да је садашњи партицип у примеру 13а) употребљен да покаже *како* је Вајт покренуо случај – тако што је стрпао Блуа у празну собу и потом угасио светло. Садашњи партицип је у корелацији са глаголом *set* који је у прошлом времену и има функцију редуковане адвербијалне клаузе. У примеру 13б) уочавамо финитни глагол *угасити* у перфекту. Још једна од могућности може бити следећа: А ипак, Вајт је тај који је покренуо овај случај *иако итд* је *стрпао* Блуа у празну собу, тако рећи, а онда *угасио* светло. И у овом случају преводни еквивалент био би у прошлом времену.

- 13)а. And yet White is the one who set the case in motion – thrusting Blue into an empty room, as it were, and then **turning off** the light and locking the door. (PA, NYT, p. 166)
 б. А ипак, Вајт је тај који је покренуо овај случај – стрпао Блуа у празну собу, тако рећи, а онда **угасио** светло и закључао врата. (ПО, ЊТ, стр. 152)

6 Разлика у употреби ова два глаголска облика најчешће се илуструје примерима следећег типа: I saw him *cross* the road. и I saw him *crossing* the road. Употреба инфинитива илуструје завршену радњу, дакле видела сам га када се нашао на другој страни пута. Употреба садашњег партиципа, са друге стране, приказује радњу која је у току – видела сам га док је прелазео пут.

7 Нефинитни глаголски облици попут партиципа и инфинитива узимани су у обзир и посматрани су као глаголске конструкције. У складу са задацима у раду испитан је глаголски аспект као једно од формалних глаголских обележја које нефинитни облици одражавају.

У примерима 10) и 11) глаголи у обама језицима јесу глаголи перфективног вида, јер ситуацију представљају као целину. У дванаестом примеру, фразни глагол у форми крњег инфинитива преведен је глаголом несвршеног аспекта на српски. Фразни глагол у примеру 13) је у форми садашњег партиципа и преведен је финитним глаголом свршеног вида. Додавањем префикса у- на глагол несвршеног вида *žасији* добијен је нови, перфективни глагол.

Као и у претходној, фразни глаголи у овој семантичкој групи су двовалентни, те се теличност може посматрати и на синтаксичком плану, захваљујући директном објекту. Применом већ приказаних синтаксичких тестова (*How long did it take to V? За колико дуго/За колико времена је неко V?*) и модификацијом реченица прилошким изразом *in X time* тј. *за X времена*) долазимо до закључка да су примери 10), 11) и 13) усклађени, јер одражавају теличне глаголске ситуације. У примеру 12а), фразни глагол је теличан. Са друге стране, у примеру 12б) уочавамо ателичан глагол *žасији*. Наиме, применом синтаксичког теста *За колико дуго је неко V?* добијамо неграматичну реченицу: *Браун гаси светло за 2 минута. Предикатска конструкција *žаси светило* јесте активност, што потврђује синтаксички тест *Колико дуго/Колико времена неко V?* – Браун гаси светло два минута. Дакле, у примеру 12б), тип ситуације одређен је на лексичком нивоу и објекат нема никаквог утицаја на тип глаголске ситуације.

4.4. Глагол + OFF – 'изаћи из превоза'

У наредним примерима, перфективни фразни глаголи преведени су глаголима свршеног вида на српски језик, али свршени глаголи нису добијени процесом перфективизације. Глаголи из групе на *-(у)ћи*, *-(у)лазији* убрајају се у глаголе са везаном основом, тј. глаголе који се не јављају без префикса. Првобитни глагол *ићи* још се распознаје у *ошћи*, *наићи*, *обићи* и још понеком префиксалу, али код наведених глагола презент је на *-ћем*, дакле различит од презента *идем*. Код неких глагола (нпр. *изаћи*, *доћи*, *прећи*, *ући*, итд.) изгубио се вокал, главни део основе. Остало је само *-ћи* на које се директно надовезује префикс. У погледу одговарајућих имперфектива, глагол *лазији* данас је изразито редак за разлику од *излазији*, *оглазији*, *долазији*, итд. Такође постоји и велика семантичка разлика између његовог значења 'пузити' и глагола *ићи*. Стога се, у синхронијској анализи, *-лазији* мора сматрати за везану основу – имперфективни аломорф од *-(у)ћи*. У паровима глагола попут *сићи* – *силазији* вокал *-и-* се из свршеног глагола пренео у несвршени. Уколико не желимо да уводимо нову посебну категорију инфикса или постпрефикса рашчлањујући *с-и-лазији*, онда можемо да закључимо да овде аломорф гласи *-илазији*, чиме се потврђује то да је у питању везана основа (Клајн 2002: 243–244).

- 14) а. Seven or eight minutes later they boarded the Broadway express, careened up town for two long stops, and **got off** at 96th Street (PA, NYT, p. 57).
б. Седам или осам минута касније укрцали су се на Бродвеј експрес, возили се према северу уз два дуга стајања, и **сизли** на 96. Улици. (ПО, ЊТ, стр. 55)
- 15) а. The ship went everywhere India, Japan, all over the world. I **didn't get off** onces. (PA, NYT, p. 303)
б. Брод је пловио на све стране – Индија, Јапан, цео свет. Ниједном **нисам изашао** на обалу. (ПО, ЊТ, стр. 279)

Приказани фразни глаголи и њихови српски преводни еквиваленти су телични. У српском језику теличност се још може изразити помоћу неколико синтаксичких конструкција, а неке од њих су одређене предлошко падежне конструкције. Наиме, ове конструкције додају компоненту циља глаголу уз који стоје. У примеру 15б) уочавамо конструкцију *на+N_{acc}*. Уколико применимо постојеће синтаксичке тестове, видећемо да је глаголска ситуације телична. Ипак, ваљало би нагласити да је теличност у овом примеру примарно одређена на лексичком плану – помоћу перфективног глагола *изаћи*. Уколико бисмо овај глагол заменили имперфективним глаголом добили бисмо активност, што је ателична глаголска ситуација, нпр. **За колико времена је излазио на обалу?* **Излазио је на обалу за три сата и Колико дуго је излазио на обалу?* Излазио је на обалу три сата.

4.5. Глагол + OFF – *’пошрошиши, искористиши, појести’*

Фразни глагол у примеру 16а) је у форми садашњег партиципа и на српски језик је преведен глаголским прилогом прошлим. Главна клауза у сложеној реченици садржи финитни глагол у прошлом времену, а зависна, нефинитна клауза има функцију скраћене адвербијалне клаузе, будући да описује начин на који је Квин јео. Када је српски језик у питању, глаголски прилог прошли формиран је помоћу глагола свршеног аспекта. То је и најчешћа пракса у српском језику, јер постоји тенденција да се глаголски прилог садашњи твори од глагола несвршеног вида, док се глаголски прилог прошли гради од глагола свршеног вида.

- 16) а. Quinn ate with crude intensity, **polishing off** the meal in what seemed a matter of seconds. (РА, NYT, р. 96)
 б. Квин је јео с нимало углађеном преданошћу, **збрисавши** јело за трен ока. (ПО, ЊТ, стр. 89)
- 17) а. He **drinks off** the brandy, sip by sip and then pours himself another glass. (РА, NYT, р. 185) б. **Испија** бренди гутљај по гутљај, па наспе још једну чашу. (ПО, ЊТ, стр. 169)

Глаголске фразе у примеру 16) илуструју теличне глаголске ситуације. У енглеском, теличност је изражена како на лексичком, тако и на синтаксичком плану, док се у српском она првенствено огледа на лексичком – употребом глагола свршеног вида. Пример 17) илуструје занимљиву појаву. Наиме, фразни глагол *drink off* је перфективног вида, док је преводни еквивалент *испијаши* итеративни глагол, односно глагол несвршеног вида. Иако овај глагол садржи префикс *ис-*, који најчешће означава потпуно завршену радњу и убраја се у перфективне префиксе, уочавамо да код овог глагола то није случај. Појава када несвршени (или итеративни) глагол садржи перфективни префикс назива се секундарна имперфективност. У оваквим ситуацијама теличност бива у нераскидивој вези са контекстом. Миљивојевић (2007) показује да секундарна имперфективност није типична за све глаголе у српском језику (нпр. *будити – *пробудити* – *пробуђивати*). Ипак, применом синтаксичких тестова увиђамо да српски преводни еквивалент означава ателичну глаголску ситуацију – активност: *Колико времена/колико дуго неко V?* Испија бренди гутљај по гутљај пола сата. Поново увиђамо да се у српском језику тип глаголске ситуације одређује првенствено на

лексичком плану. Са друге стране, у примеру 17а) уочавамо теличну глаголску ситуацију – остварење – и то на лексичком плану, захваљујући партикули *off*, као и на синтаксичком плану, захваљујући спецификованој именској фрази у функцији директног објекта.

4.6. Глагол + *OFF* – ’одвојити, сећарајисајити’

У готово свим примерима који припадају овој семантичкој групи, наглашена је адјективална функција фразних глагола, будући да су употребљавани предикативно у форми прошлог партиципа са копулативним глаголима попут *feel* и *be* (нпр. *Virginia and Peter Stillman were shut off from him now*).

У примерима који следе представљене су нешто другачије конструкције:

- 18) а. *Columbus Square consisted of ten or twelve houses in a row, fronting on a cobbled island that **cut it off** from the main thoroughfare.* (PA, NYT, p. 297)
б. Трг Колумбо састојао се од низа од десет до дванаест кућа, окренутих ка једном калдрисаном острву које их **је одсецало** од главног пута. (ПО, ЊТ, стр. 273)
- 19) а. [...] *to my left were closed double doors, **blocking off** what was no doubt the parlor; straight ahead there was another door, also closed, that probably led to the kitchen.* (PA, NYT, p. 298)
б. [...] с леве стране, била су затворена двокрилна врата, која **су** без сумње **одвајала** дневну собу, испред мене, била су још једна врата, такође затворена, која су вероватно водила у кухињу. (ПО, ЊТ, стр. 273)

У примеру 19) у енглеском је употребљен нефинитни облик, садашњи партицип, преведен финитном глаголском формом, српским перфектом. У погледу глаголског аспекта у примеру 18) увиђамо разлику у српском и енглеском. Обе глаголске фразе су финитне, али је фразни глагол перфективног вида, док је преводни еквивалент несвршени и итеративни глагол (поново увиђамо секундарну имперфективност – *сећи* – *одсећи* – *одсецајити*). У деветнаестом примеру, садашњи партицип преведен је глаголом несвршеног вида.

Наведени примери занимљиви су у погледу интерпретације. Наиме, иако фразни глаголи садрже партикулу *off* и допуну у виду објекта, могло би се рећи да дати примери илуструју ателичне глаголе ситуације. Са друге стране, у српском језику лакше је уочити ову тврдњу будући да су употребљени глаголи несвршеног вида.

Уколико применимо синтаксичке тестове, овакав став постаје јаснији. Конкретно, применом синтаксичких тестова који одговарају остварењима и достигнућима не добијамо значења реченица приказана у примерима 18) и 19): *How long did it take to V? / За колико времена је неко V?* Дакле, тестови показују да ови примери илуструју ателичност.

Такође, дискутабилно је да ли су наведени примери активности или стања, а овој дилеми доприноси (не)аниматност аргумената, тачније субјекта. Узевши у обзир глаголе *block off* и *cut off*, односно њихове преводне еквиваленте *одвајати* и *одсецајити*, на први поглед могло би се рећи да су у питању активности. Активности се дефинишу као „глаголске ситуације које подразумевају структуру са сукцесивним елементима, при чему су сви сегменти једнаки по квалитету” (Новаков 2005: 27). Уколико бисмо дате глаголе употребили у другачијем

реченичном контексту, са аниматним субјектом, дилема не би постојала, нпр. Весна је одвајала месо од костију док је спремала супу. Дата реченица представљала би активност, што би примена тестова и потврдила. Са друге стране, реченични контекст у примерима из наше језичке грађе је другачији, јер садржи неаниматни субјекат, па би се могло рећи да би дате глаголске фразе одражавале стања. „Стања представљају ситуације без развоја и динамичних сегмената, па означавају само постојање одређене особине или ситуације у времену” (Новаков 2005: 28). Тестови за активности и стања су слични, будући да су обе глаголске ситуације ателичне. Међутим, један тест, карактеристичан за стања (али не и за активности), налаже да стања не могу бити модификована прилозима попут *пажљиво*, *намерно*, *брзо*, итд., односно *carefully*, *deliberately*, *quickly*, итд. Другачије речено, можемо рећи Весна је пажљиво одвајала месо од костију док је спремала супу, али не можемо рећи Врата су пажљиво одвајала дневну собу, јер нам је потребна воља аниматног агенса. Дакле, глаголска радња није намерна, не представља активност коју неко обавља, већ *стање* ствари. Из датих тврдњи могли бисмо закључити да аниматни аргумент у одређеном контексту може утицати на тип глаголске ситуације.

5. Закључак

Захваљујући одабраној језичкој грађи и прочитаној литератури, уочили смо пар тенденција. Међутим, будући да је корпус прилично ограничен, циљ је да не доносимо генералне закључке. Сви закључци односе се искључиво на испитане примере у овом раду. Ипак, имајући у виду резултате овог истраживања, може се спровести нова анализа на репрезентативнијем и обухватнијем корпусу.

Перфективне глаголске конструкције обично су превођене глаголима свршеног вида. За српски језик карактеристични су перфективни префикси који мењају вид глагола из несвршеног у свршени. У раду су идентификовани и примери секундарне имперфективности, као и глаголи са везаном основом.

Што се теличности тиче, уочена је једна битна разлика у испитаним језицима. У српском језику теличност се најпре одређује на лексичком плану, те је тесно повезана са глаголским аспектом. Перфективни префикси имају двојаку функцију – могу да утичу на промену глаголског вида (што је граматичка функција), али такође творе и глаголе са новим значењем (што је лексичка функција). Наиме, елемент трајања радње део је семантике глагола, јер обухвата постојање циља које је кључно за акционсарт. У енглеском језику, са друге стране, теличност се може изразити и на синтаксичком плану, на пример увођењем спецификованог директног објекта.

На крају, у готово свим семантичким реализацијама уоченим у анализираној језичкој грађи, партикула *off* маркирала је телични акционсарт. Ипак, у последњој семантичкој групи, када су глаголи у комбинацији са партикулом *off* имали значење 'одвојити, сепаратисати', применом синтаксичких тестова испоставило се да примери илуструју ателичне глаголске ситуације (стања). Могуће је да је оваквом исходу допринела неаниматност субјекта, а не значење партикуле, јер би употребом аниматног субјекта са истим глаголима глаголска ситуација била телична.

Извори

РА, NYT: P. Auster, *The New York Trilogy*, New York: Penguin Books, 2006.

ПО, ЊТ: Pol Oster, *Njujorška Trilogija*, Beograd: Geopoetika, 2008.

Литература

Болингер 1971: D. Bolinger, *The phrasal verb in English*, Cambridge MA: Harvard University Press.

Бринтон 1985: L. Brinton, Verb Particles in English: Aspect or Aktionsart? *Studia Linguistica* 39 (2): 157–168.

Бринтон 1988: L. Brinton, *The development of English aspectual systems*, Cambridge: Cambridge University Press.

Вендлер 1967: Z. Vendler, Verbs and Times, *The Philosophical Review*, 66(2): 143–160.

Валкова 2014: M. Walkova, Do English Aspectual Particles Mark Telicity, *Studia Anglica Resoviensia* 85: 91–104.

Глођовић 2013: А. Глођовић, Партикуле у енглеском и префикси у српском језику: сличности и разлике, у: Ј. Грковић-Мејџор (ред.), *Зборник Мајице српске за филологију и лингвистику*, LV1/1, Нови Сад: Матица српска, 181–194.

Ђорђевић 2002: R. Đorđević, *Gramatika engleskog jezika*, Beograd: Čigoja štampa.

Дарвин, Греј 1999: C. Darwin, L. Gray, Going After the Phrasal Verb: An Alternative Approach to Classification, *TESOL Quarterly*, 33(1): 65–83.

Кверк и др. 1985: R. Quirk, S. Greenbaum, G. Leech, J. Svartvik, *A comprehensive grammar of the English language*, New York: Longman.

Кверк, Гринбаум 1990: R. Quirk, S. Greenbaum, *A student's grammar of the English language*, Essex: Longman.

Кембриџ 2008: Cambridge Advanced Learner's Dictionary, Cambridge: Cambridge University Press.

Клајн 2002: И. Клајн, *Творба речи у савременом српском језику*, Београд: САНУ.

Колинс 2020: Collins Online Dictionary, <<https://www.collinsdictionary.com/>>. 3. 1. 2020.

Комри 1976: B. Comrie, *Aspect: an Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problems*, Cambridge: Cambridge University Press.

Лонгман 2000: Longman Phrasal Verbs Dictionary, Harlow: Longman.

Лонгман 2003: Longman Dictionary of Contemporary English, Harlow: Longman.

Макгро-Хил 2005: McGraw-Hill's Dictionary of American Idioms and Phrasal Verbs, New York: McGraw-Hill.

Меријам- Вебстер 2020: Dictionary by Merriam-Webster - America's most trusted online dictionary for English word definitions, meanings, and pronunciation <<https://www.merriam-webster.com/>>. 3. 1. 2020.

Миливојевић 2007: N. Milivojević, Telične partikule u engleskom i perfektivni prefiksi u srpskom jeziku – glagolski vid ili tip glagolske situacije? *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu*, 32: 397–407.

Новаков 2005: P. Novakov, *Glagolski vid i tip glagolske situacije u engleskom i srpskom jeziku*, Novi Sad: Futura publikacije.

Оксфорд 2002: Oxford Phrasal Verbs Dictionary for learners of English, Oxford: Oxford University Press.

Оксфорд 2020: Oxford Learner's Dictionaries, <<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>>. 3. 1. 2020.

Палмер 1988: F. L. Palmer, *The English Verb*, Harlow: Longman.

Пипер и др. 2005: П. Пипер, И. Антонић, В. Ружић, С. Танасић, Љ. Поповић, Б. Тошовић, *Синтакса савременога српског језика*, Београд: Институт за српски језик САНУ.

Риђановић 1976: M. Riđanović, *A Synchronic Study of Verbal Aspect in English and Serbocroatian*, Cambridge: Cambridge University Press.

ENGLISH PHRASAL VERBS WITH THE PARTICLE *OFF* AND THEIR SERBIAN EQUIVALENTS: ASPECT AND AKTIONSPORT

Summary

This study investigates phrasal verbs with the particle *off* (off-Phr.Vs) and their Serbian equivalents in terms of the verb aspect and Aktionsart. The phrasal verbs were taken from *The New York Trilogy* by Paul Auster. Initially, we extracted 73 instances of verb + particle combinations, which were reduced to 58 based on Darwin & Grey's seven-test classification (1999). The main results indicate that off-Phr.Vs are normally translated by Serbian perfective verbs. In terms of telicity, the particle *off* normally marks a telic Aktionsart. However, when the inanimate subject was combined with the (off-Phr.Vs) meaning 'in such a way as to be separated', the (off-Phr.Vs) illustrated states – atelic verb situations. When it comes to Serbian, perfective verbs are also telic and Serbian perfective prefixes mark telicity in the same way the particle *off* does – by changing a '-goal' to the '+goal' component of the verb. However, in Serbian, telicity is primarily expressed lexically, whereas in English, it can be expressed on the level of syntax as well, by adding a definite direct object. To conclude, these results refer to the said corpus, thus further research is needed to consider the observed tendencies a rule.

Keywords: phrasal verbs, *off*, aspect, Aktionsart, telicity

Katarina Subanović